

Klasa 7

Temat: Mowa niezależna i zależna.

Drogi uczniu przedstawiam Ci lekcje dotyczącą wiadomości językowych .
Dowiesz się dzisiaj czym jest mowa zależna i niezależna i jak się ją stosuje.

Mowa zależna i niezależna

Cudze myśli, poglądy możemy przytaczać w dwojaki sposób:

- przytaczając dosłownie cudze słowa – mowa bezpośrednia (**niezależna**).
„Nie odrobiłeś lekcji!” – krzyknęła ze zdenerwowaniem matka Pawła.
- omawiając wypowiedź w formie sprawozdawczej, pośredniej – mowa pośrednia (**zależna**).
Zdenerwowana matka Pawła krzyknęła, że syn nie odrobił lekcji.

Czym jest mowa niezależna?

To dosłowne przytoczenie cudzej lub własnej wypowiedzi. Zdanie jest zapisane lub przytoczone ustnie dokładnie tak, jak zostało wypowiedziane przez nadawcę.

Krzysiek zapytał Majkę: „Pójdiesz ze mną do kina?”

Majka odpowiedziała: „Nie mogę, muszę napisać wypracowanie”

Ewa zapytała siostrę: „Pojedziemy dzisiaj na basen?”

↓ ↓

zdanie wprowadzające zdanie wprowadzane

- **Zdanie wprowadzające** informuje, kto wypowiada przytoczone słowa.
- **Zdanie wprowadzane** to po prostu przytoczenie cudzych lub własnych słów. Ważne jest to, by wypowiedź była przytoczona dosłownie.

Zapamiętaj!

Zdania w mowie niezależnej nie są ze sobą połączone składniowo.

Czym jest mowa zależna?

To przytoczenie cudzej lub własnej wypowiedzi w formie zdania podrzędnego.

1. *Krzysiek zapytał Majkę, czy pójdzie z nim do kina.*

↓ ↓

zdanie wprowadzające (nadrzędne) zdanie wprowadzane (podrzędne)

↑ ↑

2. *Majka odpowiedziała, że nie może, bo musi napisać wypracowanie.*

Zapamiętaj!

Zdania w mowie zależnej mają charakter sprawozdawczy. Dlaczego? W zdaniach w mowie zależnej usuwamy wyrazy podkreślające stan uczuciowy osoby mówiącej, np. wykrzykniki.

Wykonaj ćwiczenia – mowa niezależna i zależna.

Zdanie 1. Podkreśl wypowiedzenia zawierające mowę niezależną.

Drzwi Briony Lodge [czyt: brajony lodż] były otwarte, a na schodach stała starsza

kobieta. Patrzyła na nas sardonicznym¹ wzrokiem, kiedy wysiadaliśmy z powozu.

– Pan Sherlock Holmes [czyt.: szerlok holms], jak przypuszczam – powiedziała.

– Tak, to ja – odpowiedział mój towarzysz, patrząc na nią pytającym i raczej zaszokowanym spojrzeniem.

– Rzeczywiście! Moja pani uprzedziła mnie, że prawdopodobnie pan się wkrótce

stawi. Wyjechała dziś rano ze swoim mężem pociągiem o piątej piętnaście z Charing

Cross [czyt.: czaring kros], udając się na kontynent.

– Co?! – Sherlock Holmes zachwiał się do tyłu i aż pobałdł ze smutku i zdziwienia. –

Czy mam rozumieć, że wyjechała z Anglii?

– I nie ma zamiaru nigdy tu powrócić!

– A papiery?! – spytał chrapliwie król i dodał. – Wszystko stracone.

– Zobaczmy – odepchnąwszy służącą, Holmes wpadł do salonu, a za nim król i ja.

Meble były porzucane na wszystkie strony, usunięto półki, wysunięto szuflady

[...].

Arthur Conan Doyle, Przygody Sherlocka Holmesa, przeł. Ewa Łozińska-Mańkiewicz,

Algo, Toruń 2010, fragment.

¹ Sardonicznym – szyderczym, ironicznym.

Zdanie 2. Przeczytaj tekst, a następnie dokończ zdanie.

Wstawszy raz lewą nogą z łóżka Jowisz srogi

Zwołał na zgromadzenie olimpijskie bogi

I rzekł: „Mam tego dosyć! Niech Herkules rusza

I wyzwoli natychmiast z pęt Prometeusza [...]”. [...]
 Lecz Prometeusz na to: „Ani mowy o tem,
 Nie tykaj kajdan, niech ci się nawet nie marzy!
 Czy nie widzisz, jak mi z tym Kaukazem do twarzy?”.
 Staff Leopold, Prometeusz [w:] tegoż, Wiersze wybrane, Państwowy Instytut
 Wydawniczy, Warszawa 1972, fragmenty.
 W wierszu wypowiedzi bohaterów lirycznych zostały podane w formie mowy

W wierszu wypowiedzi bohaterów lirycznych zostały podane w formie mowy:

A.	niezależnej,	dzięki	1.	zmienia się przesłanie utworu.
			2.	tekst zyskuje rys dramatyczny.
B.	zależnej,	czemu	3.	czytelnik poznaje myśli bohaterów z czyjejś relacji.

Zadanie 3.

Zamień zdania w mowie niezależnej na zależną wykorzystując do tego przytoczone wyrazy.

Spójnik **że**:

Nauczyciel powiedział nam: „Dzisiaj idziemy na wycieczkę”.

.....

Zdanie podrzędne dopełnieniowe z tym samym zaimkiem:

Marek spytał mnie: „Kiedy spotkałeś się z Anką?”

.....

Zdanie podrzędne, zaczynające się od partykuły pytającej **czy**:

Bartek spytał mnie: „Napisałeś wypracowanie z polskiego?”

.....

Zdanie dopełnieniowe, rozpoczynające się od spójników: **żeby, aby, ażeby, by**.

Matka powiedziała Marcie: „Pozmywaj naczynia!”

Lekcje przygotowała Joanna Biernacka

Wykorzystano: materiały dla nauczyciela wydawnictwo Nowa Era
Portal edukacyjny Aleklasa.

j.biernacka@sp90.gdansk.edu.pl